

Az otthoni német tanulás körülményei és eredményessége közötti összefüggések. Egy kérdőíves felmérés tanulságai

Sági Norberta

Kecskeméti Főiskola, Kecskemét

sagi.norberta@tfk.kefo.hu

Általános iskolás korban az önálló nyelvtanulás elsődleges tere a házi feladatok elkészítése. A különböző tanulási stratégiák megismerése, kipróbálása és begyakorlása fontos feltétele a sikeres önálló tanulásnak. A tanuló szempontjából a házi feladat a személyiségfejlődés meghatározó tényezője is. A tanuló az otthoni tanulás során önmaga irányíthatja a tanulás folyamatát, megtapasztalhatja a személyiség és a tanulás kapcsolatát, és kialakíthatja tanulási stílusát, tanulási stratégiáit. A sikeres önálló tanulás növeli a tanuló önbizalmát, magabiztosságát és hozzájárul számos kompetenciája fejlődéséhez. A tanulmány bemutatja egy diákok körében végzett kérdőíves felmérés néhány tanulságát az önálló tanulás körülményeire és sikerességére vonatkozóan.

A percepció fontossá válásával felértékelődik a tanulás, az önképzés, és ezzel együtt a nevelés, önnevelés jelentősége. Ugyanakkor az oktatásunk az elmúlt évtizedekben tapasztalható örvendetes változásokat követően sem fektet még elég hangsúlyt arra, hogy a tanulók az önálló tanulást, tanulásszervezést tanítási időben kellően tudják gyakorolni. Az oktatási rendszerünk a gyakorlat szintjén még mindig túlságosan frontális, nem vesz tudomást arról, hogy az iskola már nem a tudás központja, a tanár nem a tudás egyedüli forrása, és hogy a világ változásával az iskola funkciójának is változnia kell. Az önálló tanulás gyakorlása, próbálgatása, rendszerének kialakítása többnyire sajnos otthonra marad, ahol egyedül vagy szülői, testvéri segítséggel készülnek a gyerekek a másnapra, a holnapra, a „jövőjükre”. Az iskolának a megfelelő tanulási stílus és tanulási stratégiák megtalálásában szerepet kell vállalnia, mert nem csak az ismeretek közvetítése a célja, hanem az önképzéshez szükséges ismeretek, készségek kialakításában is közre kell működnie. Ez a jelenlegi tananyag- és ismeretorientált szemléletmód miatt, valamint a pedagógusképzés ilyen hiányosságai miatt a legtöbb esetben elmarad, elhanyagolódik.

Pedig a Nemzeti Alaptanterv előírja a hatékony, önálló tanulás kompetenciájának kialakítását, fejlesztését. E szerint *„a hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az ember képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve a hatékony gazdálkodást az idővel és az információval. [...] Ez egyrészt új ismeretek szerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. A hatékony és önálló tanulás arra készíti a*

tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását, a képességek együttesére támaszkodó készségeit a legkülönbözőbb helyzetekben alkalmazza: tanulási és képzési folyamataiban, otthon, valamint a munkában egyaránt. A motiváció és a magabiztosság e kompetencia elengedhetetlen eleme.” A rendelet egyúttal utal arra, hogy a hatékony és önálló tanulás feltétele a saját tanulási stratégia kialakítása, a motiváció folyamatos fenntartása, a figyelem összpontosítása, valamint a tanulás szándékának és céljának kritikus mérlegelése.

Az önálló tanulás elengedhetetlen feltétele a motiváció. A motiváció számos okból fakadhat. Bizonyos esetekben a szülőknél, pedagógusnál való megfelelés, a jó jegyekre való törekvés bír nagyobb szereppel (extrinsic motiváció), más esetekben az érdeklődés és a gyermeki kíváncsiság motiválja a tanulót. Ez utóbbi az intrinsic motiváció, mely azt jelenti, hogy *„a cselekvéseket a személyek maguknak a cselekvéseknek a kedvéért valósítják meg, mert érdekesként, kihívást jelentőként és érdekesítőként élik meg azokat”* (Persy, 2003:81).

A házi feladatok elkészítéséhez is szükség van motivációra. A házi feladat készítés akkor sikeres, ha a tanuló aktív, tevékeny, ha nem csak ül felette, hanem *„csinálja”*. A tanulási motiváció fejlesztésével és fenntartásával régóta foglalkoznak a kutatók. Ahogy Persy összefoglalja: *„egy egyszerű és egyben megbízhatóan hatékony ‘motiváló formula’ nem létezik. Vannak viszont tudáskészletek, amelyek segítenek abban, hogy valaki mást (és önmagát) az ember abban támogasson, hogy reális célokat tűzzön maga elé, s azokat célratörően és örömmel kövesse.”* (Persy, 2003:85)

A címben hivatkozott felmérés az otthoni német tanulás körülményeit, motivációját, a tanulók nehézségeit, a német házi feladatokról alkotott véleményét mérte fel. Jelen tanulmányban ennek eredményei közül válogatunk, és egyes körülmények és a sikeresség közötti összefüggéseket mutatjuk be.

A kutatás körülményei

A kérdőíves felmérést 2015 decemberében végeztük. Három általános iskola (kettő kecskeméti és egy Kecskemét környéki) összesen 210 diákja (106 fiú, 104 lány) töltötte ki a kérdőívet. A felmérést 4-8.osztályokban végeztük.

A kérdőív 24 kérdést tartalmazott. A kérdések az otthoni tanulás körülményeit, a diákok tanulási és feladatkezelési szokásait, német házi feladatokkal kapcsolatos motivációit és nehézségeit tárták fel. Az adatokat SPSS programmal dolgoztuk fel, az eltéréseket ANOVA-val és két mintás T-teszttel mutattuk ki (szig<0,05).

A felmérés résztvevői

A diákok 42,9 %-a egy Kecskemét környéki kistelepülésen lakik, és ott jár iskolába. A diákok mintegy fele nehéz körülmények között él, nagy számban van közöttük hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű diák, különböző tanulási és viselkedési zavarokkal élő gyermek.

A diákok 57,1%-a két kecskeméti általános iskolába jár. 18,1% egy olyan kertvárosi intézménybe, mely a beiskolázási körzetből számos szociálisan hátrányos helyzetű, valamint tanulási és viselkedési zavarokkal küzdő gyermeket iskoláz be. 39% egy városközponti, egyházi fenntartású intézmény tanulója, ahol a tanulók szociális helyzete vegyes, de átlagosan jó, az iskola átlagos tanulmányi átlaga 4,5 fölött van. A vizsgálatban résztvevő gyerekek osztályonkénti eloszlása az 1. táblázatban látható:

1. táblázat

Résztvevő osztályok	fő	%
4. osztály	45	21,4
5. osztály	31	14,8
6. osztály	50	23,8
7. osztály	32	15,2
8. osztály	52	24,8
összesen	210	100,0

Az otthoni tanulás körülményei

Az otthoni tanulás eredményességét a családi környezeti tényezők közül a *családi légkör, a szülői bevontság, a szülők társadalmi helyzete* befolyásolja a leginkább (Antal, 2015). Nyugodt, támogató, segítő, motiváló környezetben a tanuló tud a feladatára koncentrálni és eredményeket ér el. Ezzel szemben negatívan befolyásolja az otthoni tanulási folyamatot a feszült családi légkör, a túlzó elvárások, a fenyegetés, megfélemlítés, a tanulás lebecsülése. A megfelelő *tárgyi feltételek* szintén pozitívan hatnak az eredményre: saját íróasztalnál, nyugodt helyen tanulni könnyebb, mint ha tévészó testvérek mellett kell a leckére koncentrálni. Dr. Szekeres Józsefné korábban a meghatározó körülmények között említette még a szülői ellenőrzést, a tanuló kötelességtudatát, a tanulásra fordított időt, a tanuló órák alatti magatartását, a tanulásban igényelt segítséget is, melyek befolyásolhatják az eredményt (Szekeres, 1974).

Jelen vizsgálatunkban az otthoni tanulás körülményei közül a tanulás közbeni tevékenységet, a családtagok német tudását, a gyermeknek nyújtott segítséget és az ezek közötti összefüggéseket emeljük ki.

A német házi feladatok elkészítésének körülményeit, eredményességét vizsgáljuk. Azt feltételezzük, hogy a német házi feladatok elkészítésekor vagy megtanulásakor felmerülő kérdések, megakadások esetén a tanuló segítségre szorul. Segítséget kérhet az iskolában egy pedagógustól

(napköziben vagy tanulószobán), vagy otthon egy családtagtól, esetleg magántanártól. Valójában azonban akkor beszélhetünk érdemi segítségről, ha tudjuk, hogy a segítő személy (napközis/tanulószobás pedagógus, szülő, testvér) tud annyira németül, hogy az lehetővé teszi számára a tanulásban való segítségnyújtást.

Tanulás közbeni tevékenységek

Az otthoni tanulás körülményeit a tanuló maga is képes befolyásolni. Az iskolai napközitől, tanulószobától eltérően megválaszthatja vagy önkéntelenül felveheti azt a testhelyzetet, végezheti azt a járulékos cselekvést, ami a tanulási folyamat szempontjából a legkedvezőbb.

A 2. táblázat azt mutatja be, hogy mit szeretnek csinálni a tanulók tanulás közben (tanulónként több válasz lehetséges). A százalékos adatokból látjuk, hogy a tanulók nagy része nyugodtan ül (fiúk között több az ilyen diák), esetleg a lábával kalimpál tanulás közben (lányok többen) és rajzolgat, firkálgat (lányok többen). Ha egy tanuló nyugodtan ülve tud a legjobban tanulni, akkor feltételezhetjük, hogy a tanítási órán is képes koncentrálni, és a napközis, tanulószobás időt is hasznosan tudja tölteni, ahol másokat nem szabad járkálással, zenehallgatással zavarni.

Azok a diákok (minden 5. tanuló), akik járkálva, fészkelődve, mozogva tudnak legjobban tanulni, otthon tudnak hatékonyabban tanulni. Kérdés, hogy milyen hatékonysággal készülnek a következő napra azok (37,5%), akik háttértévézés, zenehallgatás mellett tanulnak, közösségi oldalakat nézegetnek, vibereznek tanulás közben. (*Egyéb* kategória).

<i>A kérdőív kérdése</i>	<i>lehetséges válaszok</i>	<i>összesen</i>	<i>fiúk</i>	<i>lányok</i>
<i>3. Mit szeretsz csinálni tanulás közben?</i>	nyugodtan ülni	32,4%	35,8%	28,8%
	ülni és kalimpálni a lábammal	29%	26,4%	31,7%
	cédulára firkálni	12,9%	9,4%	16,3%
	tévézni, zenét hallgatni	37,6%	37,7%	37,5%
	mutogatni	2,9%	1,9%	3,8%
	járkálni, mozogni	20%	21,7%	18,3%
	egyéb (hangosan beszélni, internetezni, enni)	5,2%	3,7%	6,7%

A tanulás közbeni tevékenységek szerint szignifikáns különbségeket lehet megállapítani a tanulók között (3. táblázat). Anélkül, hogy az otthoni tanulóssal töltött idő ismert lenne számunkra, megállapíthatjuk, hogy azok a diákok, akik nyugodtan ülve, tévézés, zenehallgatás és egyéb tevékenység nélkül készítik a házi feladataikat, jobb eredményeket érnek el az iskolában.

3. táblázat.

<i>A kérdőív kérdése</i>	<i>otthoni tanulás közbeni tevékenység</i>	<i>fő</i>	<i>osztályzat</i>	<i>szórás</i>
<i>9. Hányasod van németből?</i>	nyugodtan ül, firkál	128	4,1	0,955
	mozog, tévézik, zenét hallgat, internetezik	81	3,56	1,091

A szülők német tudása

A szülők végzettségére vonatkozóan nincsenek megbízható adataink, mivel a kérdőívet kitöltő tanulók egy része egyáltalán nem tudta, vagy nem tudta pontosan, hogy milyen végzettségűek a szülei. Ezt a változót így kénytelenek vagyunk mellőzni, pedig érdekes lett volna a szülők végzettsége és az otthoni tanulásba való bekapcsolódásuk közötti összefüggéseket feltárni. Ezt a kérdést részben helyettesíti a szülők német nyelvtudására vonatkozó kérdés (3. táblázat).

Ehhez nézzük meg a vizsgálatban résztvevő gyerekek válaszait azzal kapcsolatban, hogy szüleik tudnak-e németül. Ahogy a 4. táblázat mutatja, a tanulók nagy számánál legalább az egyik szülő tud valamilyen szinten németül (22,4%-uknál anya, 19,5%-uknál apa). A „tudás” mértékét nincs módunkban meghatározni, de feltételezhetjük, hogy legalábbis korábban tanulta ezt a nyelvet, ezért a házi feladat készítésekor, tanulásakor, ellenőrzésében segíteni tud. A gyerekek 13,8%-a arról számolt be, hogy mindkét szülője tud németül. A legtöbben azok a tanulók vannak (44,3%), akik szülei nem tudnak németül.

4. táblázat.

<i>A kérdőív kérdése</i>		<i>fő</i>	<i>%</i>
<i>6. Szüleid tudnak németül?</i>	anya igen	47	22,4
	apa igen	41	19,5
	mindketten	29	13,8
	egyikük sem	93	44,3
	összesen	210	100,0

A testvérek német tudása

Arra a kérdésre, hogy milyen nyelvet tanul a testvére, a gyerekek 88,6%-a válaszolt (a többieknek nincs testvérük, vagy még nem tanul idegen nyelvet). Az összes tanuló 59,5%-ának van olyan testvére, aki németül (is) tanul és így számíthat segítségére az otthoni tanulásban.

Otthoni segítség a német tanulásban

A kérdés ezek után az, hogy a szülők vagy testvérek közül szokott-e valaki segíteni az otthoni tanulásban, és ha igen, kihez fordulhatnak a diákok.

Az eredményeket összesítve elmondható: a gyerekek 31%-a az édesanyjától, 8,1%-a az édesapjától, 15,2%-a mindkét szülőtől, 26,7%-a pedig a testvérétől várhat segítséget. Mivel a kérdőív annak vizsgálatára nem terjedt ki, hogy a tanulók teljes vagy csonkacsaládban élnek-e, nem vizsgáljuk azt, hogy a gyerekek a családban hány személytől várhatnak támogatást. Ennél a kérdésnél számunkra az a lényeges, hogy a gyerekek 81%-a valamilyen segítségre számíthat otthon, és a fennmaradó 19%-nak, vagyis kb. minden 5. tanulónak nem segítenek otthon a német házi feladatokban. Ha ezt a korábbi számsorokkal összevetjük, amely a szülők nyelvtudására vonatkozott, akkor azt látjuk, hogy ugyan a tanulók 44,3%-ának szülei nem beszélnek németül, csupán 19%-uk nem kap otthon segítséget. Ez két okkal magyarázható: a „feladat” a testvérekre hárul vagy a németül nem tudó szülők is bekapcsolódnak, például a szavak kikérdezésébe.

*A körülmények és a sikeresség közötti összefüggések**A szülők némettudása és a tanuló sikeressége*

A következőkben azt vizsgáljuk, hogy a szülők német nyelvtudása és a gyermek német érdemjegyei között van-e összefüggés. A táblázat az átlagokat mutatja, és azt láthatjuk, hogy az nem jelent különbséget, hogy apa vagy anya tud németül. Szignifikáns eltérés azok között a tanulóknál volt, akiknél mindkét szülő tud németül (4,36) és akiknél egyik szülő sem tud németül (3,52).

5. táblázat.

<i>A kérdőív kérdése</i>		<i>osztályzat</i>	<i>szórás</i>
<i>6. Szüleid tudnak-e németül?</i>	anya tud	4,19	0,903
	apa tud	4,09	1,001
	mindketten tudnak	4,36	0,833
	nem	3,52	1,065

A szülők nyelvválasztási döntése és az otthoni tanulásban való részvételük

A nyelvtanulási motiváció az otthoni, önálló tanulás esetében is meghatározza az eredményességet. A kérdőív 4. kérdése a nyelvválasztás motivációját mérte fel, és az eredményekből most azt a csoportot választottuk ki, akik családi hatásra (szülők döntése következtében) kezdtek el német nyelvet tanulni. Az a kérdés, hogy a nyelvválasztás és az otthoni tanulásban való szülői/testvéri részvétel között van-e kapcsolat. A gyerekek válaszai azt mutatják, hogy azoknak a szülőknek a 79,8%-a,

aki gyermekének a német nyelvet választotta, valamilyen módon segít az otthoni német tanulásban. A nyelv választás okát nem tudjuk, további kutatások deríthetik fel, hogy a szülők nyelv választási motivációja mi volt (saját német nyelvtudás, német rokonok, német munkaadó, egyéb).

6. táblázat.

A kérdőív kérdése		fő	osztályzat	%
4. Miért németet tanulsz?	szüleim választották	89	kap segítséget	79,8%
			nem kap segítséget	
	érdekel	66	kap segítséget	80,3%
			nem kap segítséget	
	nem volt más lehetőségem	55	kap segítséget	58,2%
			nem kap segítséget	

Az otthoni tanulás folyamán nyújtott segítség és annak a sikerességre való hatása

Alapvetően négy dimenzió különíthető el a házi feladat és a szülők vonatkozásában: az autonóm támogatás, a direkt részvétel, a zavaró körülmények megszüntetése és a szülői interferencia (Mihály, 2003).

Az autonóm támogatás és a direkt részvétel leggyakoribb formái: a tanulótól kikérdezik a szóbeli tanulnivalót; átnézik és ellenőrzik az írásbeli feladatokat; elmagyarázzák azt, amit a tanuló nem tud vagy nem ért. A tanulók 62,9%-a (132 fő) számolt be arról, hogy kikérdezik tőle otthon a leckét, 19,5 %-uknál (41 fő) ellenőrzik az írásbelit, 43,3%-uknak (91 fő) pedig elmagyarázzák, amit nem értenek. A segítségnyújtás egyéb formái között találunk *tanulási stratégiákat*, amellyel például az új szavak elsajátítását segítik (a szülők leírják a szavakat, vicces hasonlatokat találnak ki, ülnek a gyerek mellett és hallgatják a szavak felolvasását). Más esetekben megkönnyítik *a szöveg dekódolását* és így tanulhatóvá teszik azt (felolvassák és segítik értelmezni a mondatokat; internetről vagy szótárból segítenek; magyaráznak, és a tanuló írja), vagy a tanulóhoz ideális *körülményeket biztosítanak* (pl. békén hagyják a tanulót).

Az otthoni tanulás elsősorban a szóbeli tudnivaló (főként szavak) kikérdezéséből és magyarázatból áll. Oka lehet ennek az, hogy a napközben, tanulószobán az írásbeli házi feladatok elkészítése a legfontosabb, a pedagógus ezek meglétét ellenőrzi, a szóbeli tanulnivaló és annak ellenőrzése már gyakran otthonra marad. Az otthoni kikérdezésnek oka lehet a szülői tekintély őrzése és a tanulási motiváció fenntartása is.

A sikerességet az osztályzatokon keresztül vizsgáljuk. A kérdőívben két kérdés szerepelt a sikerességre vonatkozóan. A 9. kérdés arra vonatkozott, hogy a tanulónak milyen osztályzata van németből, a 10. kérdésben pedig azt szerettük volna tudni, hogy ő saját magát hányasra értékeli. A tanulók két iskolában jobbra, egyben pedig rosszabba

értékelték magukat, mint az osztályzataik mutatták. Az eltérés minden esetben szignifikáns volt.

7. táblázat.

<i>A kérdőív kérdése</i>		<i>fő</i>	<i>osztályzat</i>	<i>szórás</i>
<i>9. Hányasod van németből?</i>	Kecskemét környéki iskola	89	3,44	1,123
	kertvárosi iskola	38	3,63	0,882
	városközponti iskola	83	4,51	0,652
<i>10. Ha Te osztályoznád magadat, hányas tanuló lennél németből?</i>	Kecskemét környéki iskola	89	3,91	0,984
	kertvárosi iskola	38	3,89	0,919
	városközponti iskola	83	4,31	0,733

Az adatok azt tükrözik, hogy a Kecskemét környéki és a kecskeméti kertvárosi iskolában a német érdemjegyek átlagai 3,5 körül vannak, és a tanulók összességében mindkét iskolában jobbnak érzik magukat. A városközponti, jó átlagokkal rendelkező általános iskola tanulói azonban meglepő módon a valós osztályzatok alatt érzik tudásukat és saját magukat átlagosan rosszabbra értékelték. Az okok feltárása messzire vezetne, de annyi biztosan megállapítható, hogy a szülők és pedagógusok magas(abb) elvárási szintje a tanulóknál is megjelenik, és emiatt kritikusan értékelik saját tudásukat.

A következőkben azt nézzük meg, hogy milyen hatással van az otthoni tanulásban kapott segítség a tanulmányi átlagokra. Első pillantásra (8. táblázat) megnyugodhatunk, mert azok a tanulók, akik otthon kapnak segítséget, átlagosan jobb osztályzatokat kapnak. Az otthoni tanulásban való közreműködésnek ez a nem titkolt célja: a tanulást előmozdítani, megkönnyíteni, hatékonyabbá tenni, a tanuló tudásáról megbizonyosodni, hiányosságokat idejében észrevenni annak érdekében, hogy a gyermek a tanár elvárásainak megfeleljen, és jobb osztályzatot szerezzen.

8. táblázat.

<i>A kérdőív kérdése</i>		<i>fő</i>	<i>osztályzat</i>	<i>szórás</i>
<i>9. Hányasod van németből?</i>	nem kap segítséget	53	3,76	1,021
	kap segítséget	157	3,94	1,048
<i>10. Ha Te osztályoznád magadat, hányas tanuló lennél németből?</i>	nem kap segítséget	53	4,03	0,919
	kap segítséget	157	4,07	0,901

Ha a kiértékelésbe az életkort, illetve az iskolai osztályt is bevonjuk, és az életkor, a családi segítség és az eredményesség összefüggéseit vizsgáljuk, már részletesebb képet kapunk. Közismert, hogy minél kisebb a gyermek, annál többet foglalkoznak a szülők a tanulással. Különösen alsó tagozaton igénylik még a gyerekek a velük való foglalkozást, esetleg rá is szorulnak a segítségre, útmutatásra, jó tanácsra, egyúttal teljesül a szülő ellenőrzési vágya, a szülő még tud és akar segíteni. Szintén

közismert, hogy a szülők a gyermek iskolai előrehaladásával párhuzamosan egyre kevesebb ideig vesznek részt a házi feladat otthoni elkészítésében.

A 9. táblázat a fenti eredményeket osztályonkénti bontásban mutatja meg. Érdekes először a nem kap segítséget – kap segítséget kategóriák eloszlásának arányát megfigyelni: az évek előrehaladtával egyre több gyereknek *nem segítenek* otthon, majd 8. osztályban a tendencia megáll és újra nő azoknak az aránya, akiknek segítenek. Ennek oka lehet a félévi átlag fontossága, a továbbtanulás miatti teljesítménykényszer, a megfelelő önálló tanulási stratégiák hiánya.

9. táblázat.

A kérdőív kérdése	osztály		fő	osztályzat	szórás
9. Hányasod van németből?	4. osztály	nem kap segítséget	4	4,75	0,500
		kap segítséget	41	4,61	0,675
	5. osztály	nem kap segítséget	5	3,8	1,303
		kap segítséget	26	3,61	1,243
	6. osztály	nem kap segítséget	12	4,04	0,86
		kap segítséget	38	3,88	1,042
	7. osztály	nem kap segítséget	14	3,67	1,011
		kap segítséget	18	3,69	1,139
	8. osztály	nem kap segítséget	18	3,41	1,032
		kap segítséget	33	3,59	0,879

Az eredmények szerint az otthoni segítség 4., 5., 6. osztályban rontja a tanulás sikerességét, vagyis átlagosan rosszabb azoknak a tanulónak a német érdemjegye, akiknek otthon segítenek a német tanulásban. 7. osztályban nincs különbség, 8. osztályban pedig valóban segítség az otthoni segítség a tanuló számára.

Mindez azt a meglepő tényét igazolja, hogy az otthoni tanulás eredményességének egyik veszélye éppen az, ha a szülők megpróbálnak segíteni. A szülő a magyarázatával összezavarhatja a tanulót, a szavak kikérdezésénél nem feltétlenül tudja, mire kell a hangsúlyt fektetni (névelő, többes szám, helyesírás), vagy hogyan történik a számonkérés a németórán. Ez az adat rámutat arra, hogy az otthoni tanulásban nyújtott szülői vagy testvéri segítség akkor igazán hatékony, ha működik a tanárok, tanulók és szülők között egy partneri viszony, melyben a szülők segítséget, iránymutatást kaphatnak a tanároktól, megismerhetik a tanár tanítási elveit, diákokkal szembeni elvárásait, és a segítség legfontosabb módszereit (Mihály, 2003).

Irodalomjegyzék

- Antal Irma (2015). A hatékony otthoni tanulás. *Magiszter*, (1), 33-45.
- Mihály Ildikó (összeáll.) (2003). Beszéljünk a házi feladatról! *Új Pedagógiai Szemle*, 53 (9), 81-91.
- Persy, Elisabeth (2003). Motiváció a tanítási-tanulási folyamatban. In Bábosik István, & Olechowski, Richard (szerk.), *Tanítás – tanulás – értékelés* (pp. 78-92). Frankfurt am Main.
- Szekeres Józsefné (1974). *Az otthoni tanulás pedagógiai-pszichológiai problémái*. Budapest: Tankönyvkiadó.